

DJETETOV GOVORNO-JEZIČNI RAZVOJ

Djeteto va dob	Govorno-jezično razumijevanje	Govorno-jezično izražavanje	Opće ponašanje
0-3 mjeseca	Na zvukove i govor reagira trzanjem dijela i prestajanjem aktivnosti. Počinje se okretati prema izvoru zvuka.	Često plače. Smije se kad se s njime igramo. Ispušta krikove samohrabrenja uz nešto nehotične vokalizacije..	Kontakt očima (od 2.-3. tjedna). Smiješi se i 'oponaša' pokrete majčinog lica.
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ majka ne komunicira s djetetom(deprimirana, psihički nestabilna, gluha...) ➤ postoje znatnije poteškoće u hranjenju djeteta zbog oralno-motoričkih poteškoća 	
3-6 mjeseci	Na zvuk glasa prestaje se glasati. Okreće glavu prema osobi koja mu govori. Sluša šumove oko sebe i prepoznaje razne modulacije glasa.	Počinje gukati jedan ili dva sloga . Služi se glasom da bi izrazilo ljutnju ili negodovanje. Smješi se, smije se lagano, puše.	Često brblja dok je samo.
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ dijete veći dio vremena šuti, pa i onda kada je samo, ➤ ne razvija kontakt očima, ➤ slabo i nikako ne reagira na buku 	
6-9 mjeseci	Pokazuje da razumije zabranu 'ne' i pozdrav 'pa-pa'. Reagira na vlastito ime i imena članova obitelji. Pokušava oponašati glasanje odraslih...	Vokalizira i klicanjem nastoji privući pažnju. Brblja nizom glasova s intonacijom. Na kraju ovog razdoblja dolazi do prestanka glasanja s intonacijom.	Uz reagiranje napoticaje, dijete često i samo inicira komunikaciju.
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ ne upušta se u glasovnu igru ni sam , niti kada ga potiču odrasli ➤ nije počeo ili je pak prestao brljati ➤ ne pokazuje dosljedne reakcije ne buku 	

Djeteto va dob	Govorno-jezično razumijevanje	Govorno-jezično izražavanje	Opće ponašanje
9-12 mjeseci	Sluša govor i pritom mu pozornost ne odvrću drugi zvukovi.	Proizvodi zvukove koji bi se mogli prepoznati kao riječi sa značenjem, na. Pr. 'ta-ta' (<i>tata</i>). Glasno i skladno brblja. Brblja kratko cijele rečenice (kanoničko brbljanje). ¹ Oponaša različite govorne zvukove.	Započinje igru pokazivanjem ² , na pr. " <i>Medo nana</i> ." Služi se malim gestovnim govorom, na pr. maše " <i>Pa-pa</i> ."
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ ne pokušava komunicirati glasanjem ili pokazivanjem, ➤ ne reagira na pojedine riječi isvakodnevnih komentara, primjerice: '<i>Gdje je tata?</i>', '<i>Ručak!</i>', ➤ ne služi se nizom glasova u raznim intonacijama 	
<p>¹ Prema K.Oller i suradn. (1995.) pojava kanoničkog brbljanja najviši je i posljednji stadij u razvoju brbljanja. Ona je svojstvena samo ljudima. Zbog fonološke sličnosti kanoničkog sloga s riječima roditelji na njih reagiraju kao na riječi i sustavno im pridaju značenje te tako kreiraju posebne (povoljne) okolnosti za jezični razvoj.</p> <p>Korelacijske studije između vokalizacije/brbljanja u prelinvističkom razvoju i kasnijeg ekspresivnog jezičnog razvoja uglavnom pokazuju na prognostičku valjanost količine vokalizacije, te njezine kompleksnosti. (Mc Cathren, Warren and Yoder, 1996. prema M. Ljubešić, 2004.)</p> <p>Drugim riječima odgođena pojava kanoničkog brbljanja, koja se obično razvija između 7.-10. mjeseca, upozoravajući je znak za zakašnjeni govorno-jezični razvoj (Oller i sur. 1999.)</p>			
<p>² Završnica dugog procesa koji je započeo interakcijama dojenčeta licem u lice s doraslim odmah po rođenju i početna točka u komunikaciji s vanjskim svijetom naziva se združena pažnja.. Ona se javlja iza devetog mjeseca života. (Arpenter, Nagel, Tomasello, 1998., prema M. Ljubešić, 2004.)</p> <p>Njezin naziv dolazi otud štodijete <i>združuje svoju pažnju s pažnjom odraslog na istom objektu, osobi ili situaciji</i>. – Što leži u osnovi manipuliranja pažnjom drugoga? – Spoznaja da je drugi intencijsko biće (>biće namjere, kojinešto namjerava činiti) te dananjegove namjere može djelovati.</p> <p>Kako se manifestira združena pažnja kod dojenčeta? – U sposobnosti <i>slijeđenja tuđeg pogleda ili geste pokazivanja</i> (a), u različitim načinima kako dijete <i>skreće pažnju odraslih</i> na željene aktivnosti (b) i napose, u djetetovom <i>donošenju predmeta i njihovom pokazivanju</i> samo sa željom da se podijeli iskustvo(c)</p> <p>Združivanje pažnje, tj. sposobnosti koordinacije svoje pažnje s pažnjom odraslog na istom predmetu, osobi ili radni je nužno da bi dijete moglo otkriti na što se odnose riječi koje odrasli pritom izgovoraju. Istraživači zbog toga zdurenu pažnju interpretiraju kao socio-kognitivni fenomen bitan za učenje riječi. Naime, istraživanja su pokazala da kad je dijada majka-jednogodišnje dijete sadržavala više epizoda sa združenom pažnjom, da sudjeca imala opsežniji rječnik s 18 mjeseci. (Tomasello i Todd, 1983. prema M. Ljubešić, 2004.)</p>			

Djetetova doba	Govorno-jezično razumijevanje	Govorno-jezično izražavanje	Opće ponašanje
12- 15 mjeseci	Svaki tjedan razumije nove riječi. Razumije nazive stvari i imena bliskih osoba. Slijedi kratke, jednostavne naloge, na pr. <i>'Zatvori vrata!'</i> , <i>'Daj mi medu!'</i>	Koristi nekoliko razumljivih riječi. Služi se gestom da bi dobilo neki predmet. Neprestano brblja ljudima i igračkama vrlo raznolikim glasovima.	Pokušava komunicirati s osobama i igračkama. Može kratko gledati i slušati slikovnicu.
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ nije sposobno na traženje dati poznatu igračku ➤ ne pokušava oponašati govor odraslih ➤ nije zainteresiran za govor 	
15 -18 mjeseci	Odgovara riječju ili gestom na jednostavna pitanja: <i>'Gdje je...?'</i> Može izvršavati dvočlane naloge, na pr. <i>'Stavi šalicu na stol!'</i> Pokazuje dijelove tijela na lutki. Pronalazi dva imenovana predmeta u grupi od četiri.	Počinje se više služiti riječima nego gestama da bi izrazilo svoje potrebe. Ponavlja riječi koji su drugi izgovorili. Postupno obogaćuje rječnik. Može koristiti oko 20 riječi.	Igra se uz drugu djecu. Započinje simboličke igre <i>'kao da...'</i> , <i>'tobože...'</i> , primjerice, daje lutki vode
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ ne razumije jednostavne naloge ➤ ne razumije više novih riječi, ➤ ne pokušava dobiti neki predmet uporabom glasa ili geste 	

Djetetova dob	Govorno-jezično razumijevanje	Govorno-jezično izražavanje	Opće ponašanje
18 – 21 mjeseci	Može prstom pokazati imenovane predmete i slike svakodnevnih stvari. Počinje razumijevati da igračke predstavljaju stvarne predmete. Slijedi nizove povezanih ideja u kontekstu, na pr. <i>'Vrijeme je za spavanje, dođi!'</i>	U porastu je rječnik imenica, koje rabi kao opće, na pr. <i>'Maca'</i> je svaka životinja. Počinje povezivati dvije riječi, primjerice <i>'Tata papa!'</i> Obraća se sebi imenom. Započinje razgovor služeći se pravim govorom ili žargonom.	Oponaša aktivnosti odraslih u igri, primjerice, kuhanje. Glasno priča dok se igra s drugima. Stidljivo je u kontaktu s nepoznatim osobama.
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ ne razumije jednostavne naloge/pitanja: <i>'Sjedni!'</i>, <i>'Gdje je tvoj nos?'</i> ➤ ne koristi riječida bi izrazilo svoje potrebe ➤ ne pokušava oponašati riječi odraslih 	
21 – 24 mjeseci	Razumije govor o ljudima i događajima koji nisu prisutni, primjerice <i>'Baka dolazi na kavu.'</i> Prepoznaje dijelove tijela i odjeće na slici. Počinje razumijevati razliku između prijedloga 'u' i 'na', 'gore' i 'dolje'. Razumije naloge složene od dva pojma, na pr. <i>'Daj bebi vode!'</i>	Češće povezuje po dvije riječi zajedno. Počinje se služiti zamjenicama na pr. <i>'Ti vode!'</i> Proširuje rječnik pojedinačnih riječi. Traži od odraslih da imenuju predmete.	Još se uvijek ponekad služi pokazivanjem ili gestom umjestoriječi.
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ ne može identificirati (pokazati) predmete i/ili slike svakodnevnih predmeta, ➤ kada nešto traži 'mumlja' i pokazuje (željeni) predmet, umjesto riječi, ➤ ne služi se raznovrsnim glasovima govora 	

Djetetova dob	Govorno-jezično razumijevanje	Govorno-jezična ekspresija	Opće ponašanje
2 – 2 ½ godine	<p>Pokazuje razumijevanje nekoliko glagola odabirući ispravnu sliku.</p> <p>Može pokazati manje bliske dijelove tijela na lutki, npr. brada, lakat, koljeno.</p> <p>Razumije širok opseg rečenica i neke jednostavne pojmove (pridjeve): velik, malen.</p>	<p>Započinje pitanja koristeći 'što' i 'gdje'. Služi se raznim vrstama riječi, napr. 'ja', 'velik', 'trči'...</p> <p>Počinje rabiti negaciju u rečenici, napr. 'Tata ne radi.'</p> <p>Odgovara na pitanja koja imaju značene pripadanja, napr. 'Čija je ovo mama?'</p>	<p>Rado sluša jednostavne priče.</p> <p>Igra se igračkama i priča samo o sebi.</p> <p>Izvodi neke od svakodnevnih aktivnosti, napr., kuha. Čisti, pere.</p> <p>Gleda druge u igri, oponaša ih ili im se pridružuje.</p>
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ nije sposobno izvršiti dvočlane naloge, primjerice, 'Donesi čašu!', 'Daj medu!' ➤ ne raste opseg i raznovrsnost rječnika ➤ ne povezuje dvije riječi napr. 'Mama piti!' ➤ posjeduje govor koji majka vrlo teško razumije ➤ 	
2 ½ - 3 godine	<p>Razumije naloge koji uključuju više od dva pojma, napr. 'Stavi medu da šeta po stolu!'</p> <p>Razumije značenje ovih prijedloga: u, na, pokraj.</p> <p>Zna uporabu predmeta napr. 'Što jedemo?'</p> <p>Prepoznaje dijelove predmeta, na pr. kotače auta.</p>	<p>Rječnik se brzo širi. Povezuje zajedno dvije ili više riječi služeći se velikim brojem različitih vrsta riječi (rabi 600-800 riječi).</p> <p>Neprestano postavlja pitanja.</p> <p>Počinje sudjelovati u razgovoru i priča doživljava koristeći zamjenicu 'ja'. Koristi zamjenice i množinu.</p>	<p>Smisleno se igra igračkama, napr. pokušajem lutaka.</p> <p>Pomaže u kućnim poslovima.</p> <p>Pokušava pospremiti igračke.</p> <p>Može doći do ponavljanja riječi i/ili fraza (prve netočnosti u govoru)</p>
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ ne razumije glagole i jednostavne pridjeve (na pr. velik, malen, daj, dođi...) ➤ ne razumije različite vrste rečenica ➤ ne postavlja pitanja i ne koristi raznovrsne rečenice ➤ je govor nerazumljiv bliskim osobama ➤ nema simboličke ('kao da') igre 	

Djetetova dob	Govorno-jezično razumijevanje	Govorno-jezična ekspresija	Opće ponašanje
3 - 4 godine	<p>Razvija se pojam broja i boje. Razumije rečenice koje sadrže nekoliko pojmova, primjerice <i>'Stavi plavu loptu ispod velike stolice?!'</i></p> <p>Razumije negaciju unutar složenih pitanja, na pr. <i>'Tko nije obuo cipele?'</i></p> <p>Razumije iskaze o prošlim i budućim radnjama, primjerice, <i>'Otići ćemo danas popodne u park.'</i></p>	<p>Govoro razumljivo, iz nešto poteškoća u izgovoru duljih (višesložnih) riječi.</p> <p>Služi se dugim i potpunim, čestosloženim rečenicama, ali uz nešto gramatičkih grešaka.</p> <p>Izveštav o nedavnim događajima.</p> <p>Postavlja mnoga pitanja i počinje upotrebljavati <i>'zašto'</i> i <i>'kada'</i>.</p> <p>Može imati razdoblja netečnog govora ka je uzbuđeno.</p>	<p>Želi razgovarati sa svima. Započinje s drugima maštovite igre s ulogama, napr. liječnika – medicinske sestre-bolesnika...</p>
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ ima nerazumljiv govor ➤ su rječnik i rečenične strukture siromašne ➤ pokazuje poteškoće u ostavljanju pitanja i odgovaranja na njih ➤ je izražena i produžena netečnost u govoru ➤ se još uvijek javljaju eholoalije 	
4 - 5 godina	<p>Sposobno je razumjeti većinu onoga što čuje.</p> <p>Razumije složenije pojmove ovremenskim usporedbama.</p> <p>Uživa u šalama, zagonetkama, pričama.</p>	<p>Govori tečno, s malim brojem pogrešaka u izgovoru i gramatici.</p> <p>Služi se zavisno-složenim rečenicama (vremenskim, pogodbenim, uzročnim...), primjerice, <i>'Pojeo sam kolač jer sam bio gladan.'</i> <i>'Kada odem k baki igrati ću se sa psom.'</i></p>	<p>Uživa u pričanju i slušanju priča.</p> <p>Prenosi sadržaje priča na igru s igračkama i s drugom djecom.</p> <p>Uživa u pričanju šala.</p>

Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ nije sposobno ispričati kratki slijed događaja, ➤ pokazuje poteškoće u razumijevanju složenijih jezičnih konstrukcija, ➤ govor je nerazumljiv, teško se sporazumijeva s drugom djecom 	
5 godina i više	Potpuno razumnije i složeniji govor, osim nekih nesvakodnevnih, apstraktnih pojmova.	Rabi složene i gramatički korektne rečenice sastavljene od bogatog rječnika (preko 2500 riječi). Kod duljih i složenijih riječi može se javiti još poneka poteškoća u izgovoru.	Pokazuje prve spoznaje da se riječi sastoje od glasova. Počinje pokazivati i zanimanje za slova. Može pronaći slova koja zna ispisan na reklamama i sl.
Potražiti stručnu pomoć ako:		<ul style="list-style-type: none"> ➤ dijete nije sposobno prepričati priču ili to čini: siromašnim rječnikom, kratkim i nepotpunim rečenicama, gramatički nepravilnim iskazima... 	